Tuomioistuinvirasto
Domstolsverket

Lausunto
10.12.2025
TIV/1675/2025

Eduskunta
Lakivaliokunta

Eduskunnan lakivaliokunnan pyyntö toimittaa kirjallinen asiantuntijalausunto koskien HE 175/2025

Asiantuntijalausunto: Kirjallinen asiantuntijalausunto lakivaliokunta pe 12.12.2025; HE 175/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista sähköisten todisteiden esittämismääräystä ja säilyttämismääräystä koskevaksi lainsäädännöksi

Tuomioistuinvirasto antaa lausunnon tuomioistuinlain 19 a luvun 2-3 §:ssä säädettyjen perustehtäviensä mukaisesti ehdotettujen muutosten mahdollisista vaikutuksista tuomioistuinlaitoksen resursseihin, tietojärjestelmiin tai toimitiloihin.

Tuomioistuinvirasto pitää perusteltuna esityksen mukaista tuomioistuinkäsittelyn rajaamista tilanteisiin, joissa sitä asetuksessa nimenomaisesti edellytetään tai joissa se mahdollistetaan tarkoituksenmukaisuus- ja kustannussyistä.

Vaikka tuomioistuinten antamat esittämismääräykset jäänevät harvinaisiksi, aiheutuu vahvistamismenettelystä, ilmoituksen tekemättä jättämistä koskevasta menettelystä, uudelleentarkastelumenettelystä ja muutoksenhausta eurooppalaiseen esittämismääräykseen ennakolta vaivoin arvioitavissa oleva määrä lisääntynyttä työtä, johon yleisissä tuomioistuimissa on kohdennettava tarvittavia resursseja. Seuraamusmaksuja koskevien valitusasioiden lisääntymisen myötä on odotettavissa työmäärän lisäystä myös hallinto-oikeudessa.

Liikenne- ja sisältötietoja koskevan 8 artiklan soveltamisalaan kuuluvan täytäntöönpanoviranomaisen tehtävän keskittäminen yhdelle viranomaiselle on asioiden laadusta ja odotettavissa olevasta määrästä johtuen perusteltua. Jos tehtävä esitetyin tavoin säädetään esimerkiksi syyttäjälaitoksen sijaan kuuluvaksi Helsingin käräjäoikeudelle, kohdistuvat tuomioistuinten resurssi- ja menovaikutukset erityisesti siihen.

Esityksen mukaisesta toteuttamistavasta aiheutuu esityksessä todetuin tavoin lisätehtäviä ja lisämenoja tuomioistuimissa. Esitettyjen tehtävien hoitaminen edellyttää tuomioistuinlaitoksessa varautumista kiireellisesti käsiteltävien asioiden määrän lisääntymiseen. Uuteen lainsäädäntöön, aikaisemmista poikkeaviin tehtäviin ja käytettäviin tietojärjestelmiin perehtyminen edellyttää koulutusta.

Esityksessä on kuvattu kirjalliseen viestintään tarkoitetun hajautetun tietojärjestelmän (e-CODEX) ja jäsenvaltioiden käyttöön tulevan tiedonvaihtoportaalin (eEDES) toteuttamista. Mahdollisesta myöhemmästä rajapintojen toteuttamisesta hajautetusta tietojärjestelmästä kansallisiin viranomaisten asianhallintajärjestelmiin tai palveluntarjoajien tietojärjestelmiin syntyy esityksen mukaan erilliset lisäkustannukset, joista vastaisivat kunkin kansallisen järjestelmän omistajatahot. Tuomioistuinvirasto toteaa, että mahdollisuus toteuttaa rajapintoja tuomioistuinlaitoksen tietojärjestelmiin tulee olennaisesti riippumaan käytettävissä olevista resursseista. Lisäksi esityksen mukaisten tuomioistuomissa tarvittavien toimintojen luominen edellyttää muutoksia AIPA-asianhallintajärjestelmään, mikä osaltaan aiheuttaa lisäkustannuksia.

Lisätyön määrää koskevista arvioista huolimatta esityksessä todetaan, ettei esitetyillä muutoksilla ole talousarviovaikutuksia, koska uudet lainsäädännöstä tulevat velvoitteet ja tehtävät tulee resursoida pääsääntöisesti luopumalla olemassa olevista tehtävistä tai tehostamalla nykyisten tehtävien hoitamista. Tämän osalta Tuomioistuinvirasto toteaa, että tuomioistuimilla on lakiin perustuva velvollisuus käsitellä kaikki saapuvat asiat, eikä siten mahdollisuutta oman harkintansa mukaan luopua joistakin tehtävistään. Toiminnan tehostamisen mahdollisuuksia rajoittaa taas olennaisesti asioiden käsittelemisessä ja ratkaisemisessa noudatettavan menettelyn varsin yksityiskohtainen määrittely lainsäädännössä.

Edelleen esityksen mukaan todetut resurssitarpeet hoidetaan nykyisen hallinnon menokehyksen puitteissa. Toimeenpanon vaatimien resurssien määrää tulee seurata ja mikäli toteumat osoittavat merkittäviä poikkeamia arvioidusta ja työmäärän merkittävää kasvua, tulee resurssimäärien tarkastusta tehdä kehys- ja talousarvioprosessissa. Tuomioistuinvirasto pitää ongelmallisena resurssitarpeen arvioimista tilastototeumia seuraamalla, mikä tarkoittaa käytännössä jälkikäteistä, vasta merkittävällä viiveellä tapahtuvaa reagointia lisääntyneestä työmäärästä ja sitä vastaamattomista resursseista aiheutuneisiin seurauksiin. Riittämättömin resurssein toimiva tuomioistuin, tässä tapauksessa erityisesti Helsingin käräjäoikeus, joutuu kohdentamaan nyt esitetyn muutoksen aiheuttamiin työtehtäviin resursseja, jotka tällä hetkellä ovat käytettävissä muiden asioiden käsittelyyn. Seuraukseksi voidaan siten ennakoida käsittelyaikojen pidentymisen entisestään tilanteessa, jossa liian pitkiksi todettuja käsittelyaikoja on pyritty lyhentämään.

Työmäärän lisääntyminen on siten resursoitava oikea-aikaisesti ja riittävästi. Muutosten vuoksi tarvittavien henkilöresurssien ja tietojärjestelmämuutosten kustannukset, jotka tulee selvittää asian edetessä, tuleekin kattaa erillisellä rahoituksella.

Erityisasiantuntija Heli Leinonen

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Heli Leinonen
Erityisasiantuntija
Tuomioistuinvirasto
heli.leinonen@oikeus.fi